

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою

КЛЮЧКОВСЬКА Ірина Михайлівна Директор

Ключковська Ірина Михайлівна очолює Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою з 2004 р. Є ініціатором та організатором міжнародних конгресів «Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті» (2006, 2008, 2010, 2013), автором концепції співпраці України та діаспори,

численних проектів, зокрема освітнього проекту «Крок до України», «Відкриймо для України українську діаспору», «Назустріч новій хвилі», «Діти емігрантів про себе» та ін., учасником багатьох наукових конференцій, конгресів, симпозіумів та форумів.

У науковому та навчально-методичному доробку І. М. Ключковської — канд. пед. наук, доц., заслуженого працівника освіти України, понад 160 праць: підручників, посібників і наукових статей.

У її творчому доробку — численні публіцистичні матеріали. Ірина Михайлівна — лауреат премії імені Ірини Калинець у номінації «За громадянську позицію та мужність у відстоюванні українських ідеалів».

Інститут було створено у 1992 р. як Міжнародний центр освіти, науки і культури. У 1999 р. він увійшов до структури Національного університету «Львівська політехніка» як Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК).

Діяльність інституту регламентується Положенням про Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету

*Зустріч з міністром освіти і науки України,
ректором Львівської політехніки та народними депутатами*

«Львівська політехніка» та здійснюється згідно з чинним законодавством.

МІОК — це єдина установа в Україні, яка системно на комплексній основі займається проблемами українського зарубіжжя, використовуючи різні форми і методи діяльності, зокрема такі: налагодження контактів з діаспорою на рівні громадських та державних структур; вивчення потреб українських громад для цілеспрямованої допомоги у їхній роботі; здійснення наукових досліджень; видання навчально-методичних посібників та підручників; проведення міжнародних науково-практичних конгресів, семінарів, конференцій, круглих столів, міжнародних літніх шкіл, конкурсів, виставок, презентацій діяльності українських громад та окремих особистостей зарубіжжя, зустрічей, творчих вечорів, академій.

Такі заходи сприяють не лише згуртуванню української спільноти, але й виконують велику промоційну функцію України та Львівської політехніки у світі.

На першому етапі становлення інститут налагоджував контакти зі світовим українством, і цей етап уже пройдено. Згодом прийшло розуміння необхідності структурувати роботу інституту і визначити його пріоритети. Сьогодні МІОК має чітку структуру:

- організаційний відділ — реалізує проект «Відкриймо для України українську діаспору»;
- відділ україністики — створює навчально-методичне забезпечення для освітніх закладів за кордоном, організовує та проводить літні школи;
- відділ вивчення міграційних процесів — займається проблематикою трудової еміграції;
- інформаційно-видавничий відділ — забезпечує підготовку до видання інформаційних матеріалів.

Головним напрямом інституту є співпраця з українцями східної діаспори (пострадянського простору) та новітньої хвилі еміграції.

Таким чином, чітка структура та окреслені пріоритети стали ґрунтовною основою для подальшого розвитку і вдосконалення.

Чи не вперше в Україні МІОК розробив і взяв за основу своєї діяльності концепцію взаємодії держави і діаспори як двох векторів руху назустріч один одному з її конкретним програмним виявом, що стало вагомим підставою для створення та реалізації численних проектів МІОКу: «Відкриймо для України українську діаспору», «Крок до України», «Назустріч новій хвилі», «Культура єднає» та ін., якими інститут займається понад десять років та втілення яких стало міцним фундаментом для розвитку наукових напрямів, налагодження зв'язків з громадськими організа-

ціями, освітніми, науковими і культурними установами українського зарубіжжя.

Основним принципом роботи інституту є теза: «Наша діяльність — це відповідь на запит». Колектив МІОКу детально вивчає і аналізує потреби світового українства. У цьому йому допомагає проведення Міжнародних конгресів «Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті», які інститут започаткував у 2006 р.

Мета конгресів — сприяти ефективній взаємодії держави та української діаспори як її невід'ємної частини. Їх проведення — це не лише нагода для узагальнення досвіду роботи українських громад зарубіжжя, але й унікальна можливість для аналізу та напрацювання стратегій з метою поглиблення співпраці світового українства і держави.

Проведено чотири міжнародні конгреси (2006, 2008, 2010, 2013), в яких взяли участь понад 1500 представників із 35 країн світу та всіх областей України. Серед учасників — науковці з України та зарубіжжя, освітяни з різних типів шкіл, громадські діячі, духовенство, політики. Напрацьовані пропозиції було адресовано до органів законодавчої та виконавчої влади. Поєднання теорії і практики (науковців, які виконують теоретичну роботу, та практиків, громадських діячів, які безпосередньо працюють за кордоном) визначає коло проблем, якими займаються працівники інституту.

Результатом конгресів стало проведення Парламентських слухань «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці» (14 жовтня 2009 р.), «Українці у світі» (8 грудня 2010 р.), «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» (3 липня 2013 р.) та Комітетських слухань у Верховній Раді України «Нормативне регулювання зовнішньої трудової міграції в контексті євроінтеграції» (20 листопада 2013 р.), «Українські діти у сучасних кризових умовах: особливості національного і патріотичного виховання (17 вересня 2015 р.), «Українська мова в

Виступ ректора Львівської політехніки на Міжнародному конгресі діаспори, 2013 р.

контексті євроінтеграції: виклики і відповіді» (19 лютого 2016 р.).

Сьогодні інститут продовжує співпрацю з Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти і науки України, Верховною Радою України, органами місцевої влади, а також із провідними світовими структурами — Світовим Конгресом Українців, Європейським Конгресом Українців, Світовою Федерацією Українських Жіночих Організацій, сотнями українських громад світу.

Діяльність МІОКу висвітлюється у ЗМІ України та за кордоном, зокрема в часописах «Рідне слово» (Сербія), «Українець в Іспанії», «Українська газета в Італії», «Рідна школа» (Нью-Йорк), «Наше Слово» (Польща), «Українка в світі» (Канада), Медіа-порталі української діаспори «VIDIA» (США), мультимедійній платформі іномовлення України «Укрінформ», Освітньому студентському тижневику «Аудиторія», газетах «День», «Високий замок» та багатьох інших.

Освітній проект «Крок до України»

Освітня та українознавча діяльність МІОКу проходить у межах освітнього проекту «Крок до України», який був започаткований у відповідь на нагальну потребу українознавчих осередків світу в сучасному якісному навчально-методичному забезпеченні з української мови як іноземної (УМІ).

Основні шляхи реалізації проекту:

- наукові дослідження викладання української мови як іноземної, а також функціонування української мови поза межами України;
- тісна співпраця з українознавчими осередками України і світу;
- створення підручників та посібників з УМІ та інших допоміжних навчальних матеріалів;
- розробка програм та методичних рекомендацій з українознавчих курсів;

- організація мовних шкіл для інтенсивного вивчення української мови;
- проведення конференції «Українська мова у світі» для фахівців з лінгводидактики та викладачів-практиків, круглих столів і навчально-методичних семінарів для викладачів УМІ.

Фахівці МІОКу активно працюють над створенням навчальних матеріалів для шкіл та українознавчих осередків за кордоном. З 2007 р. було видано шість підручників і посібників: «Вивчаймо українську мову!» (М. Джура, 2007 р.), «КРОК-1» (О. Палінська, О. Туркевич, 2011 р., 2014 р. — друге видання), «КРОК-2» (О. Палінська, 2014 р.), «Мандрівка Україною» (І. Ключковська, О. Палінська, О. Пташник, О. Туркевич, Б. Сиванич, Г. Шміло, 2012 р.), «Автостопом по Україні» (О. Палінська, О. Качала, 2014 р.), «Rahvused Eestis. Ukrainlased / Народи Естонії. Українці» (Н. Гумницька, О. Палінська, О. Пташник, О. П'ятковська, Б. Сиванич, О. Туркевич, Г. Шміло, 2011 р.). Підручники та посібники створені з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR). Найбільш популярною серед них стала серія навчальних посібників «КРОК».

Навчальний посібник «КРОК-1» свого часу став першою ластівкою МІОКівського проекту «Крок до України». Цей підручник для початкового рівня, що вийшов друком у 2011 р., швидко здобув популярність і серед закордонних українців, і серед іноземців, які бажають вивчати українську мову. Легка і цікава манера викладу матеріалу, вдалі методичні прийоми, яскраві ілюстрації, сучасний дизайн — ось ті секрети, які забезпечили успіх посібнику. Сьогодні за «КРОК-1» вивчають українську мову в усьому світі. Видання стало можливим завдяки підтримці відомого економіста і мецената Богдана Гаврилишина. У 2014 р. вийшло друге, перероблене і доповнене видання навчального посібника, де було оновлено

дизайн диска, додано вправи та актуалізовано реалії часу.

У лютому 2014 р. побачило світ чергове видання МІОКУ з УМІ — навчальний посібник «КРОК-2», автором якого є канд. філол. наук Олесь Палінська. Це продовження навчального комплексу «КРОК». Посібник призначений для всіх, хто вивчає УМІ на рівні В1. «КРОК-2» був надрукований завдяки Анні Кисіль — українці, що понад 20 років живе і працює у Канаді. Навчальний комплекс складається з трьох частин:

- книги для студента;
- робочого зошита;
- компакт-диска.

За підручниками «КРОК-1» і «КРОК-2» українську мову вивчають міністри-іноземці, які працюють в українському уряді. Такий подарунок наприкінці 2014 р. їм зробила народний депутат України Оксана Юринець.

Вперше в Україні для задоволення освітніх потреб навчальних закладів різного рівня та типу в українському зарубіжжі МІОК створив **освітній портал «Крок до України»**, на якому представлені навчальні та методичні матеріали для всіх зацікавлених у вивченні української мови як іноземної.

Мета portalу — забезпечити процес навчання УМІ сучасними інтерактивними навчальними матеріалами, призначеними для самостійного навчання та доступними в онлайн-режимі, а також цікавими методичними розробками для викладачів УМІ.

На сайті передбачено поділ навчальних матеріалів на дві рубрики — матеріали для студентів та дітей. Студентами вважаються всі, хто вивчає українську мову як іноземну, без вікових обмежень, а рубрику для дітей відокремлено, оскільки ці матеріали потребують іншої методичної основи.

Сайт містить навчальні інтерактивні курси, які доповнюють підручники з УМІ, видані в межах проекту «Крок до України», матеріали з граматики української мови, відео- та аудіоматеріали, тестування для визначення рівня володіння мовою, додаткові навчальні матеріали у рубриках «Етномайстерня», «Навчальні екскурсії», «Ігри», «Методичні розробки для проведення занять».

Одномовний інтерактивний курс з української мови як іноземної «КРОК-1», що представлений на порталі, призначений для студентів-іноземців та представників української діаспори, які навчаються за однойменним підручником або вивчають українську мову на рівні А1-А2.

Апробацію навчальних матеріалів фахівці МІОКУ здійснюють на **Літніх школах української мови та культури «Крок до України»**, які проводяться з 2010 р. Особливістю літніх шкіл МІОКУ є те, що їхні учасни-

Підручники та посібники з української мови як іноземної, видані МІОКом

ки — переважно представники української діаспори. Чотири такі школи (2010, 2011, 2014, 2015) пройшли у Львові, а ще чотири (2012–2015) — у Казахстані, у співпраці з місцевою українською діаспорою.

Школа орієнтована на студентів, науковців, дослідників і всіх, хто зацікавлений у вивченні української мови і культури. МІОК пропонує двотижневу програму, яка передбачає інтенсивний курс української мови (50 год.) і культурно-освітню програму (екскурсії, тренінги з народознавства, перегляд українських фільмів, відвідування театрів та музеїв, виїзна мандрівка та інші цікаві заходи та квести).

Слухачами літньої школи «Крок до України» можуть бути носії різних мов з різними рівнями володіння української мови. Заняття проходять у трьох групах (рівні А, В і С) відповідно до результатів тесту на визначення знання української мови (на початку курсу). Студентами МІОКУ вже були представники українських діаспор та іноземці з Аргентини,

Зустріч з Богданом Гаврилишиним у Львівській політехніці

Міжнародний симпозиум «Міграція у кризових умовах: українсько-польський контекст», 2015 р.

Білорусі, Болгарії, Бразилії, Киргизстану, Німеччини, Польщі, Росії, Румунії, Сербії, Словаччини, США, Франції, Хорватії та Чехії. Також учасниками школи були жителі Сходу України.

Проведення літніх шкіл і семінарів та створення навчально-методичного забезпечення — це практична реалізація теоретичних напрацювань міжнародних конференцій «Українська мова у світі», які регулярно проводить МІОК (2011, 2012, 2014, 2016).

Діяльність МІОКу в контексті міграційного напрямку здійснюється в межах проекту «Назустріч новій хвилі». Концептом, покладеним в основу цього проекту, є рух Української держави і представників нової хвилі еміграції (трудомих мігрантів) назустріч один одному. З одного боку — держава з напрацьованим стратегічним підходом, спрямованим на: регулювання трудової міграції українців за кордон; створення економічних та правових умов для реалізації їхнього конституційного права на територіальну зміну місця праці та проживання; пом'якшення

впливу глобалізаційних процесів на ринок праці України; соціальний захист українських трудових мігрантів за межами України; усунення загрози безпеки України в різних сферах внаслідок втрати людського потенціалу держави. З іншого — українські емігранти за кордоном, які поступово інтегруються в чужоземне середовище і формують діаспори. Таким чином, держава Україна і українські емігранти сьогодні — це два зустрічні потоки інтелекту та можливостей.

Серед основних кроків реалізації міграційного напрямку МІОКу слід виокремити участь у парламентських та комітетських слуханнях з питань трудової міграції, розробці законопроектів, регіональних та державних програм співпраці з трудовими мігрантами. Вагому роль відіграє проведення МІОКом науково-практичних конференцій («Транснаціональні сім'ї як наслідок української трудової міграції: проблеми та шляхи їх розв'язання», 2012 р.; «BrainDrain — BrainGain: світовий контекст та українські реалії», 2014 р.), міжнародних симпозиумів («Міграція у кризових умовах: українсько-польський контекст», 2015 р.), круглих столів («Дитина українського мігранта: виклики та перспективи», 2011 р.; «Новітня еміграція: проблеми соціального та національного сирітства», 2009 р.), ухвали яких є конструктивною пропозицією для розвитку міграційної політики України. Учасниками цих заходів є не лише визначні науковці та відомі дослідники у сфері міжнародної міграції, але й народні депутати України, іноземних держав та європейського парламенту, міністри, послы, консули, голови міжнародних організацій.

Значним сегментом у сфері реалізації проекту МІОКу «Назустріч новій хвилі» є здійснення наукових досліджень та проведення науково-методичних семінарів з

Участь МІОКу в Комітетських слуханнях ВРУ, 2016 р.

Канд. екон. наук, наук. співроб. МІОКу О. П'ятковська, доповідає на Комітетських слуханнях ВРУ, 2016 р.

питань міграційних процесів, їх причин та наслідків, а також ефективності міграційної політики в сучасних умовах міграційної активності населення України. Усі дослідження працівники МІОКу проводять у межах реалізації різних міжнародних проєктів чи державних програм. Тому вся робота у цій сфері є ефективною завдяки тісній співпраці з державними та недержавними структурами, міжнародними організаціями, фондами, а також науково-дослідними інституціями в Україні та за кордоном. Зокрема, завдяки підтримці МБФ «Open Ukraine» було реалізовано проєкт «Діти емігрантів про себе», основною метою якого було привернення уваги суспільства до появи небезпечних для майбутнього держави наслідків трудової міграції — соціального і національного сирітства; спонукання державних органів до пошуку і запровадження механізмів співпраці різних секторів суспільства у розв'язанні цієї багатоаспектної проблеми. Завдяки проведенню восьми круглих столів у різних регіонах України та залученню фахівців з різних сфер вдалося детально вивчити проблему соціального сирітства в Україні, виявити усі її загрози та запропонувати шляхи розв'язання. Дослідження міграційних настроїв населення Львова, потреб репатріантів та членів родин трудових мігрантів було здійснено у межах реалізації українсько-італійського міжнародного проєкту «Підтримка транснаціонального батьківства та соціально-економічної реінтеграції репатріантів» (2010). У межах виконання Регіональної програми співпраці із закордонними українцями, трудовими мігрантами та реемігрантами на період до 2015 року МІОК провів дослідження міграційних настроїв серед студентів ВНЗ Львова. Завдяки співпраці з Інститутом народознавства НАН України та підтримці Міжнародного фонду «Відродження» вдалося започаткувати створення міграційної платформи — Інтернет-ресурсу, на якому акумульовано ключові дослідження української трудової міграції, що були здійснені протягом останніх 20 років.

Інноваційний підхід до моніторингу преси у сфері висвітлення позицій експертів та аналітиків щодо актуальних питань міграційної проблематики МІОК реалізує у формі видання електронних щомісячних аналітичних дайджестів.

Щороку в МІОКу проходять стажування студенти різних спеціальностей НУ «Львівська політехніка».

Окрім освітніх та дослідницьких проєктів, у дорожній карті МІОКу постійно залишається ще один — просвітницький. Це проєкт

Зоя Лісовська (Швейцарія), Віра Вовк (Бразилія), Тадей Карабович (Польща) на презентації п'єси «Смішний святий», 2013 р.

«Відкриймо для України українську діаспору». Проведено сотні заходів, виставок, презентацій, зустрічей з видатними особистостями та громадськими організаціями української зарубіжної спільноти.

МІОК взяв на себе зобов'язання відкрити для громади тих, хто впродовж століття плакав наші духовні скарби, які нищилися системою тут, в Україні, хто розвивав українську культуру, науку та освіту за тисячі кілометрів від Батьківщини, а сьогодні всупереч обставинам залучається до розбудови і утвердження нашої держави. У межах діяльності інституту відбуваються презентації здобутків науковців, культурних діячів, педагогів, політиків, які досягли великих успіхів і визнання у країнах свого проживання, але, на жаль, залишаються незнаними на землі, з якою себе ототожнюють, сповідуючи гасло відомого економіста і мецената Богдана Гаврилишина: «Залишаюсь українцем».

З проєктом «Відкриймо для України українську діаспору» МІОК вийшов за межі Львівщини, побувавши у Харкові, Донецьку, Одесі та інших містах України.

Блаженніший Святослав (Шевчук) на зустрічі з академічною громадою Львівської політехніки, 2013 р.